CZĘŚĆ XLII — № 61. ROK 21 — (1850.)

TYGODNIK
PETERSBURSKI
GAZETA URZĘDOWA
KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we WTORKI i PIĄTKI. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, lub do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, nadto we wszystkich Pocztowych urzędach w Cesarstwie i Królestwie.

Cena: ROCZNA w Rossyi z pocztą, a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 15 rubli. PÓŁROCZNA 8 rubli srebrem.

PIĄTEK, 11/23 SIERPNIA.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

PETERSBURG, 10/22 SIERPNIA.

Rozkazy dzienne CESARSKIE *w Wydziale służby Cywilnej.*

24 Czerwca. (Dokończenie patrz № 52). Następni urzędnicy Królestwa Polskiego, za odznaczającą się służbę, zostają mianowani: Radzcy Honorowego, Podpisarz Trybunału Cywilnego w Lublinie *Łaski*, Podsędek Sądu Pokoju okręgu Kieleckiego *Biechoński;* Sekretarze, adjunkci Kancelaryi Rady Administracyjnej *Erner* i *Ziembiński;* Inspektor towarów przy komorze składowej Warszawskiej *Marchwiński;* Kassyer tejże komory *Rejch;* Starszy Rewizor w urzędzie Konsumcyjnym miasta Warszawy *Chojnacki;* Pisarz i Kassyer tegoż urzędu *Bełżyński;* Kontroler główny urzędu loteryi *Szczawiński;* Naczelnik zawiadowca zakładów górniczych w Brodach i Michałowie *Rose;* Nadrachmistrz sekcyi solnej w Komm. Skarbu *Lesznowski*, i Nadstrażnik 7 okręgu straży Celno-granicznej *Kurnatowski;* Kassyerowie powiatów: Kaliskiego *Grekowicz*, Przasnyskiego *Kozicki*, Ostrołęckiego *Gajewski*, i Augustowskiego *Bauman;* Inspektor składu tabak w Lublinie *Braun;* Urzędnik do szczególnych poruczeń w Administracyi dochodów skarbowych tabacznych *Liszewski*, i Inspektor składu tabak w Działoszynie *Bruhl;* w Banku Polskim: Buchhalter 1 klassy *Aufschlag*, i Kontroler 1 klassy dymissyonowany porucznik b. wojska polskiego *Pomarnacki;* Kontroler kassy dyrekcyi głównej Towarzystwa Kredytowego ziemskiego *Rzeplański;* Magister filozofii, starszy Nauczyciel Gymnazyum Łomżyńskiego *Waga;* Professor Instytutu gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa w Marymoncie *Jastrzębowski*, i Inspektor szkoły wyższej Realnej w Kielcach *Formiński*; Inspektorowie: Gymnazyum Piotrkowskiego *Olszański*, 2 Warszawskiej szkoły powiatowej *Palicki;* Młodszy pomocnik Naczelnika wydziału w zarządzie głównym spisu wojskowego *Markowski;* b. Urzędnik do szczególnych poruczeń przy Konstruktorze, a obecnie przy Dyrektorze drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej *Skracha*, Zawiadowca stacyi 1 klassy przy tejże drodze *Axamitowski;* w Kommisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, Sekretarze: 1 klassy w wydziale administracyi ogólnej *Sobolewski*, w wydziale wyznań *Gastel* i w sekcyi wyznań *Grochowski;* Rachmistrz 1 klassy w sekcyi wydziału Kontroli i Rachunkowości *Meltzer*, i Expedytor tejże Kommissyi *Szerwiński;* w Dyrekcyi Ubezpieczeń, Referent zastępca budowniczego *Strzemeczny*, Kassyer kassy głównej *Bębnowski;* Naczelnik kassy głównej Oszczędności *Słomiński*, p. o. Assesora Radzcy Prawnego *Znamierowski*, i Referenci: *Łempicki* i *Strycharzewski;* budowniczy powiatu Warszawskiego *Bethier*, p. o. Nadrachmistrza w wydziale Administracyjnym Rządu Gubernjalnego Płockiego *Humięcki*, Adjunkt wydziału Wojskowo-Policyjnego w tymże Rządzie Gubernjalnym *Dorożyński*, i Nadzorca więzienia Karnego w Kielcach *Kiełczewski;* Lekarze powiatów: Kieleckiego, Magister Medycyny i Chirurgii *Andrzejewski*, i Wieluńskiego *Komoniewski*; p. o. Kassyera Pocztamtu Warszawskiego *Sobocki*, i Sekretarz Ławnik Magistratu miasta Lipna *Kasprowicz.* — Sekretarza Kollegialnego: Sekretarz Administracyi xięstwa Łowickiego *Staszewski;* Nadleśny tegoż xięstwa *Budziński*, i Archiwista Administracyi *Dytkowski;* Naczelnik stołu w Zarządzie Naczelnika Wojennego gubernii Warszawskiej *Pawłowski;* Urzędnicy Zarządu Naczelnika Wojennego okręgu Kaliskiego: *Hekker* i *Grodzicki;* Nauczyciel Malarstwa w Warszawskiej szkole sztuk pięknych *Kaniewski;* Starsi Nauczyciele Gymnazyj: Piotrkowskiego *Horoczewicz*, Płockiego, Student Teologyi *Kronikowski*, Radomskiego

Żegliński, i Siedleckiego *Konstantynowicz;* Adjunkt Komisarza 5 i 6 Cyrkułu Warszawskiej Policyi Wykonawczej *Pniewski;* Starszy Pomocnik Naczelnika Archiwum przy Zarządzie Głównym Spisu i Zaciągu Wojskowego *Gwozdecki;* b. Naczelnik Rysowni obecnie Starszy Rysownik Dyrekcyi drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej *Klimaszewski;* i w tejże Dyrekcyi: Kassyer na stacyi 1 klassy *Gąsiewski*, Zawiadowcy: stacyi 2 klassy *Berendt*, stacyi głównej w Warszawie *Sokulski*, i stacyi 1 klassy *Kuhnke*, Starszy Rachmistrz *Kuphal*, i Dziennikarz Archiwista Komitetu tejże drogi *Malinowski;* w Kommisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, w wydziale Administracyi Ogólnej Sekretarz klassy 2 *Mazanka* i Archiwista *Stankowski;* w wydziale Przemysłu i Kunsztów; Sekretarz 1 klassy *Kossecki*, i 5 klassy *Janiszewski*, i p. o. Archiwisty *Złotoszewski*, p. o. Sekretarza służby ogólnej *Chawłowski 1;* w wydziale Kontroli i Rachunkowości, Rachmistrz klassy 2 *Słonecki;* w Dyrekcyi Ubezpieczeń: Referenci, *Słomiński* i *Unierzyski*, Kontroler *Włodarski;* w Rządzie Gubernjalnym Warszawskim: Nadrachmistrz wydziału Administracyjnego *Waśkiewicz*, Adjunkt wydziału Wojskowego *Trautsolt*, i Rachmistrz *Dąbrowski*, starszy Adjunkt wydziału Policyjnego *Rzymski* i Adjunkt *Wierzbowski;* w Rządzie Gubernialnym Płockim p. o. Adjunktów wydziału Administracyjnego *Słupecki* i *Wilnicki*, i Referent Ubezpieczeń, i p. o. Naczelnika Kassy Oszczędności w Płocku *Dziaczkowski*, Expedytor Magistratu miasta Warszawy *Szwejczewski;* p. o. Sekretarzy Pocztamtu Warszawskiego *Cieszkowski*, *Czech*, *Szutius* i *Goszczyński*, i Urzędów Pocztowych w Kaliszu *Cieszkowski* i w Częstochowie *Machnicki*, p. o. Expedytorów Poczty, w Kałuczynie *Mikulski* i w Szygliszkach *Dogel*, Inspektor Warszawskiej Szkoły Realnej *Sestié*, i Jeometra Kommisyi Skarbu *Kahl*.

2 Sierpnia. Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny przy Dworze Portugalskim, Rzeczywisty Radzca Stanu *Łomonosow*, mianowany Radzcą Tajnym; — Urzędnik do szczególnych poleceń VI klassy przy Ministrze Spraw Wewnętrznych, Radzca Kolleg. *Bohdanow*, mianowany Vice-Gubernatorem Jarosławskim; — Poczt Inspektor VII okręgu, Szambelan, Rzeczywisty Radzca Stanu *Podoliński*, na własną prośbę, otrzymuje dymissyą.

Zdanie Sprawy o Czynnościach Ministerstwa Oświecenia w roku 1849, złożone N. Panu *przez Ministra Oświecenia, xięcia Szyrińskiego-Szichmatowa.*

(Dokończenie, patrz № 55).

Uniwersytet Charkowski składał się z fakultetów: filozoficznego, prawnego i medycznego. Fakultet filozoficzny dzielił się na dwa oddziały, z których drugi jeszcze się rozdzielał na kurs fizyczno-matematyczny i na kurs nauk przyrodzonych. Uczniów było 415, z tych 342 szlachty, dzieci duchownych osób i kupców. Prócz tego 27 uczyło się w praktycznej szkole Weterynaryi. Stopnie przyznano: kandydata 26, aktualnego studenta 51, doktora medycyny 2, magistra 2, członka lekarskiego zarządu 1, lekarza 19, lekarza powiatowego 2, prowizora 2, pomocnika aptekarskiego 6, weterynarza 2, pomocnika weterynarza 6. Składało examen dla otrzymania pierwszego stopnia w służbie cywilnej osób 35, dla wejścia do służby cywilnej 10. Wykładali publicznie: Professor Gordiejenkow chymiją techniczną, Sokołow mechanikę stosowaną, i Adjunkt Kossow technologiją. Magister Chodiecki podczas zimy wykładał w Tambowie wiejskie gospodarstwo, i na jego lekcyach bywało od 50 do 350 słuchaczy. Uczona wyprawa, posłana w 1847 r. dla oznaczenia geograficznego położenia gubernii Charkowskiej i drugich pogranicznych i szczegółowego ich zbadania pod względem mineralogii, botaniki, geognozyi i zoologii, prace swoje pomyślnie skończyła. W 6 gubernijach i ziemi wojska Dońskiego, składających okręg naukowy Charkowski, było 7 gymnazyj i przy nich 2 klassy realne, 67 szkół powiatowych, a przy trzech z nich elementarne kursa miernictwa, przy trzech zaś klassy realne; parafialnych szkół 117; pensyj prywatnych i szkół 25. Pensyj przy gymnazyach 6. Uczniów 11,057 (w tej liczbie 816 płci żeńskiej), z tych 5,402 szlachty, dzieci duchownych osób i kupców. W roku 1849 otworzono szkół skarbowych 2 i prywatnych 2; zamknięto skarbowych 2 i prywatnych 4.

Uniwersytet Św. Włodzimierza w Kijowie składał się z trzech fakultetów: filozoficznego, prawnego i medycznego. Podział filozoficznego był taki, jak w Uniwersytecie Charkowskim. — Uczniów było 579, z nich 494 wyższych stanów. — Stopnie przyznano: magistra 4, kandydata 12, aktualnego studenta 23, lekarza 22, lekarza powiatowego 20, prowizora 4, pomocnika aptekarza 24, akuszerki 4, dentysty 1. — Professor Kessler podróżował dla zbadania, pod względem zoologicznym, gubernij: Połtawskiej, Czernihowskiej, Kijowskiej i Podolskiej. Adjunkt Feofiłaktow zbadał prawy brzeg Dniepru pod względem geognostycznym, a adjunkt Rogowicz herboryzował w gubernii Podolskiej i w części północnej gubernii Czernihowskiej. Nadto prof. Iwaniszew jeździł do gubernii Wołyńskiej dla zebrania wiadomości historycznych o Kowelszczyznie, która należała niegdyś do xięcia Kurbskiego. — Prof. Fonberg wykładał publicznie stosowaną chymiją, adjunkt Diaczenko stosowaną mechanikę, adjunkt Tichomandrycki technologiją. — Uniwersytet otrzymał rocznie 2,390 r. sr. w zamian dochodu z przypadłych nań dóbr starościńskich. — W Lyceum xięcia Bezborodko było uczniów 89, a z nich 75 wyższego stanu. W pięciu gubernijach: Kijowskiej, Wołyńskiej, Podolskiej, Czernihowskiej i Połtawskiej, składających okręg naukowy Kijowski, było: 11 gymnazyj, 41 szkół powiatowych, 104 parafijalnych i 19 prywatnych; uczących się 10,061, w tej liczbie 7323 z wyższych stanów. Dziesięciu

uczniów otrzymało prawo do XIV klassy. — W celu większego rozwinienia systematu konwiktów (закрытыхъ заведеній) urządzone zostały wspólne kwatery studeńskie przy gymnazyum w Nieżynie i Połtawie. Potwierdzony został etat Prawosławnej cerkwi, mającej być w Niemirowie w wybudowanym przez hr. Potockiego konwiktowym domie.— W szkołach Kijowskiego okręgu 29 osób examinowało się dla otrzymania praw awansu do pierwszej rangi. — Otworzono dwie szkoły parafialne w dobrach obywatelskich i trzy pensye prywatne: zamknięto jedną szkołę parafialną i dwie prywatne pensye.

Kazański Uniwersytet składał się z trzech fakultetów: filozoficznego, prawnego i lekarskiego. Fakultet filozoficzny miał dwa oddziały: literatury i matematyki, z których pierwszy dzielił się jeszcze na kursa literatury ogólnej i wschodnich języków. Fakultet prawny dzielił się na prawny i kameralny. Uczniów było 303, z nich 212 wyższych stanów. Stopnie uczone przyznano: kandydata 28, aktualnego studenta 33, lekarza 12, lekarza powiatowego 2, prowizora 4, pomocnika aptekarza 3. — Kandydat Sokołow posłany był do Dorpatu dla udoskonalenia się w prawie rzymskiem, a po dwóch leciech ma pozostać rok jeszcze w Petersburgu dla praktycznego poznania procedury.—37 osób examinowało się dla otrzymania prawa zajęcia obowiązków nauczycielskich w zakładach Rządowych; 79 składało examen dla otrzymania przywilejów w służbie Rządowej. Uniwersytet wydał cztery nowe poszyty swoich naukowych zapisek. Grammatyka Perska prof. Bierezina ma się drukować kosztem Uniwersytetu. Drukowanie 3 tomu słownika mongolsko-rossyjsko-francuzkiego prof. Kowalewskiego już się skończyło. — Zapadło postanowienie o utrzymywaniu w Uniwersytecie 56 stypendystów, mających się sposobić na lekarzy w Syberyi i innych odległych miejscach, a uczniom medycyny, mahometanom, z Orenburskiej gubernii, zabroniono przechodzić do innych fakultetów. W okręgu, składającym się z 9 gubernij, było 10 gymnazyj, 2 instytuta szlacheckie, 78 szkół powiatowych i 125 parafialnych; klass przygotowawczych przy szkołach powiatowych 22, prywatnych szkół 6. Pensyj przy gymnazyach 6, przy szkołach powiatowych 2. Uczniów w ogóle 13,309, w tej liczbie wyższego stanu 3,428. Otworzono jednę szkołę powiatową i dwie parafialne, zamknięto jednę szkołę prywatną. Przy gymnazyum Niżegorodzkiem otworzono klassy realne nauk handlowych i buchhaltèryi.

Dorpacki Uniwersytet miał cztery fakultety: teologiczny, prawny, lekarski i filozoficzny. Fakultet filozoficzny składał się z czterech oddziałów: filozofii i matematyki, nauk przyrodzonych, historyi i filologii, technologii i ekonomii. Uczniów było 554, w tej liczbie 330 wyższego stanu. Stopnie uczone przyznano: magistra 4, kandydata 36, aktualnego studenta 42, doktora medycyny 9, lekarza powiatowego 4, akuszera 1, operatora 2, lekarza 5, dentysty 4, prowizora 11, pomocnika aptekarza 22, akuszerki 5. — Przydano do Uniwersytetu kapłana rzymsko-katolickiego wyznania i na to wyznaczono 550 r. sr. rocznie, w sposobie dodatku do 250 r. ofiarowanych na to przez obywatela Lipbarda. — Prof. Hebel, Kämtz i Petzold wykładali jak dawniej publiczne lekcye, pierwszy chymii technicznej, drugi elementarnej mechaniki, trzeci technologii. Każdy z nich miał najmniej 73 słuchaczów. Prof. Kämtz podróżował w Finlandyi i Norwegii, pomykając dalej zaczęte w 1847 r. postrzeżenia o magnetyzmie kuli ziemskiej i temperaturze warstw. — Pr. Petzold zwiedził gubernije w głębi Rossyi pod względem wiejskiego gospodarstwa. — Prof. Kruze zbierał w Rewlu materyały do historyi krajowej. Kandydatowi Moritzowi, wysłanemu w 1847 r. za granicę, powierzony został obowiązek Dyrektora Obserwatorium magnetycznego w Tyflisie.—W szkole weterynaryi było uczniów 31, i 9 nieobowiązanych słuchaczów. W klinice od Paźdz. 1848 leczono 777 bydląt, dyssekowano 49.

W okręgu Uniwersytetu, składającym się z 3 gubernij, było: 4 gymnazya, 25 szkół powiatowych, 87 parafialnych i 174 prywatnych. Uczniów było 5,921 (4,518 chłopców, 1,403 dziewcząt); w prywatnych szkołach 4,748. Szlachty w ogóle uczyło się 2,990.—Prywatnych szkół otworzono 9, zamknięto tyleż.

Okręg naukowy Odesski. Lyceum Richelieu dzieliło się na oddziały: fizyczno-matematyczny, prawny i kameralny. Uczniów było 228, z tych 195 wyższych stanów. Prawo do otrzymania XII klassy przyznano 50. W trzech gubernijach, jednym obwodzie i dwóch hradonaczalstwach, składających ten okręg, było: 7 gymnazyj a przy nich 5 pensyj i szkoła Tatarska, powiatowych szkół 29, parafialnych 58, prywatnych pensyj i szkół 54.—Uczyło się 3,488, a z nich 5,613 wyższych stanów. — Zdawało examen, potrzebny do otrzymania pierwszej klassy w służbie cywilnej, 14. Otworzono jednę szkołę i trzy prywatne pensye, zamknięto jednę szkołę parafialną, i prywatnych 6 pensyj i 1 szkołę.

W Okręgu naukowym Białoruskim, złożonym z gub. Wileńskiej, Kowieńskiej, Grodzieńskiej, Mińskiej, Mohylewskiej i Witebskiej, był 1 Instytut szlachecki, 10 gymnazyj, 3 czteroklassowe oddziały gymnazyj, 2 oddziały realne, 24 szkół powiatowych dla szlachty, 8 dla mieszczan i 143 szkół parafialnych; 5 Rządowych wzorowych pensyj żeńskich, 3 szkoły żeńskie elementarne i prywatnych pensyj żeńskich i szkół 56. Pensyj szlacheckich przy gymnazyach było 3, przy szkole powiatowej 1, konwiktów przy różnych szkołach 21, wspólnych kwater studeńskich 18. Liczba uczących się 13,238, z nich 9,196 wyższych stanów. — 93 uczniów otrzymało prawo do XIV klassy przy wejściu do służby Rządowej. — Otworzono 3 nowych szkół parafialnych i 5 pensyj i szkół prywatnych, zamknięto 3 szkoły parafialne i 2 pensye prywatne. — Wspólne kwatery studeńskie urządzone zostały przy gymnazyach: Białostockiem i Mińskiem, i pożyteczna ta instytucya zjednała ufność rodziców. —

*

Examinowało się dla otrzymania prawa do pierwszej rangi osób 53. — Na dokończenie w Szawlach budowy gymnazyum, mającego tam przejść ze Świsłoczy, assygnowano 7,129 r. dla dopełnienia ofiarowanej przez szlachtę summy 13,000 r. Przygotowano projekt budowy dla szkoły powiatowej w Pińsku; koszt na to ma wynosić 36,000 r.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

DANIJA.

KOPENHAGA, *10 Sierpnia*. Król Jmć uwolnił Pierwszego Ministra hrabię Moltke Bregentwed, na własną jego prośbę, od zarządu Ministerstwem Spraw Zagranicznych, a Ministrem tego Wydziału mianował szambelana Holger-Christian-Reedtz.

— Minister Wojny ogłosił spisy wszystkich ludzi straconych w bitwie pod Idstedt w dniu 24 i 25 Lipca. Podług tego aktu, zabitych było 439, ranionych 2,718, znikło niewiadomo jakim sposobem 614, w ogóle 3,771.

NIEMCY.

AUSTRYA. *Wiedeń, 10 Sierpnia*. Cesarz Jmć nadał stopień Radzcy Tajnego Ministrowi Wojny baronowi Csarich.

Wiedeń, 11 Sierpnia. (Przez telegraf.) Przybyły dziś do Triestu ze Wschodu pakiebot *Africa* przywiozł wiadomości z Indyj; najważniejszą nowiną jest, że sir Charles Napier złożył dowództwo naczelne Armii.

— Gazeta Kolońska donosi, że Trybunał Polubowny (Arbitrów) w Erfurcie rozwiązał się nie mając spraw do sądzenia, i wielu członków już się rozjechało.

— 16 b. m. Cesarz Jmć uda się do Ischl, gdzie zjedzie też i Cesarzowa Matka. Z Ischl Cesarz pojedzie do Innspruck.

PRUSSY. *Berlin, 14 Sierpnia*. Król Jmć, dekretem z d. 18 Lipca, przywrócił order Ludwiki, ustanowiony po wojnach Napoleonowskich dla nagradzania osób płci żeńskiej, które się odznaczyły czynami miłosierdzia względem ranных.

Nowy order różni się od dawnego datami 1848 i 1849, zamiast 1813, 1814 i 1815, i będzie rozdawany również kobietom, które się odznaczą czynami miłości bliźniego ku ofiarom wojen dwóch lat ostatnich.

Jest jeszcze w Prussiech order Łabędzia, mający podobneż przeznaczenie.

WIESBADEN, *10 Sierpnia*. Dziś po południu przybył tu hrabia de Chambord (Xiążę de Bordeaux). W Biberich był spotkany od licznego grona francuzów, którzy mieli przypięte na piersiach bukiety z kwiatów białych.

ANGLIJA.

LONDYN, *10 Sierpnia*. Wczora w Izbie Gmin bill przedłużający władze nadzwyczajne, dane Rządowi dla utrzymania spokojności w Irlandyi, został odczytany poraz drugi 69 głosami przeciw 26.

— Odbyło się 6 b. m. zgromadzenie pod prezydencyą Lorda Mera w sali zwanej egypską, na którém uchwalono wzniesienie pomnika dla Xięcia Cambridge.

— Po miesiącu odpoczynku Towarzystwo odwołania Unii Parlamentowej Irlandyi od Anglii, czyli Repealu, zebrało się w Dublinie 6 b. m. i było prezydowane przez Johna O'Connell. Składka wyniosła, za ostatni tydzień, 28 funtów sterlingów.

Londyn, 10 Sierpnia (wieczorem). Po kilku billach przyjętych ostatecznie, na wczorajszém posiedzeniu P. Hume wniosł bill o uchwaleniu adressu do Królowej z prośbą o wyznaczenie śledztwa we względzie stanu wysp Jońskich. W rozwinięciu swego wniosku P. Hume naganiał postępowanie Lorda Wielkiego Komisarza, sira H. Ward, i chciał, iżby stan oblężenia był zdjęty.

P. Hawes bronił swego przyjaciela, sira Ward, którego postępowanie dostatecznie jest usprawiedliwione przyjaźném zdaniem Biskupa Cefalońskiego, adresem podziękowania 500 celniejszych negocyantów, i zgodzeniem się na przedsięwzięte środki Izby Prawodawczej.

Gdy i Pierwszy Minister, lord John Russell, wziął stronę sira Ward, wniosek P. Hume został odrzucony.

Dziś, z powodu rozpraw nad prawem własności artystów do rysunków ich kompozycyi, pułkownik Sibthorpe zabawił Izbę gwałtowném wystąpieniem przeciw wystawie powszechnej, mającej się odbyć w przyszłym roku, nazywając ją anatemą przemysłu angielskiego. To wyrażenie godne jest figurować obok obawy wyrażonej przez niektórych przemyślników niemieckich, którzy nie chcą należeć do wystawy, bo się lękają, iżby anglicy nie przejęli od nich pewnych sekretów fabrykacyi.

— Sir Georges Anderson mianowany został Gubernatorem wyspy Ceylan, a na jego miejsce, Gubernatorem wyspy Maurice, mianowany Gubernator Jeneralny Wysp pod Wiatrem (Antylskich) P. Higginson.

FRANCYA.

PARYŻ, *10 Sierpnia, o godz. 8 wieczorem*. (Przez telegraf). Kommisya Nieustająca, mająca zasiadać na czas wakacyj Izby, miała dziś swe pierwsze posiedzenie.

Paryż, 12 Sierpnia. (Przez telegraf). Prezes Ludwik-Napoleon wyjechał dziś w towarzystwie Ministrów Wojny, Handlu i Prac Publicznych. Zatrzyma się naprzód w Dijon.

— Na wniosek Adwokata Jeneralnego, P. Libri Carruci, były Członek Instytutu, skazany zaocznie na karę hańbiącą za kradzież xiążek po bibliotekach publicznych, został pozbawiony orderu Legii Honorowej.

— P. de Lamartine przybył 6 Sierpnia do Marsylii w powrócie z podróży na Wschód.

WŁOCHY.

RZYM, *29 Lipca.* Dowódzca wojsk francuzkich, jenerał Gemeau, rozkazem dziennym zalecił, iż każdy oficer, czy znajdując się w mundurze czy w ubiorze cywilnym, gdziekolwiek spotka się z Papieżem, ma uklękać przed Jego Świątobliwością.

SARDYNIJA. *Turyn, 6 Sierpnia.* P. Santa Rosa, Minister Handlu, umarł dnia wczorajszego.

Turyn, 8 Sierpnia. (Przez telegraf.) Arcybiskup Turyński odmówił ostatnich sakramentów Ministrowi Santa Rosa, dla tego iż nie chciał się wyrzec swego zdania względem nowego prawa, znoszącego przywileje Duchowieństwa, w którego redakcyi, jako Minister, miał udział. W skutek tego lud Turyński się zburzył i Arcybiskup został wywieziony do twierdzy Fenestrelles.

BELGIJA.

BRUXELLA, *12 Sierpnia.* Dekretami Królewskiemi z dnia dzisiejszego mianowani: P. de Haussy, Minister Sprawiedliwości, Dyrektorem Banku narodowego, P. V. Tesch, deputowany, Ministrem Sprawiedliwości, P. E. von Hoorebeke Ministrem prac publicznych, na miejsce P. Rolin, który wyszedł do dymissyi, i jenerał-porucznik Brialmont Ministrem Wojny, na miejsce jenerała Chazal, dymissyonowanego.

HISZPANIJA.

MADRYT, *5 Sierpnia.* 3 b. m. lord Howden, Poseł angielski, złożył Królowej Jmci swoje listy wierzytelne.

— Dekretem Królowej z d. 5 b. m. Izba Deputowanych została rozwiązana i rozkazano przystąpić 31 b. m. do obioru nowych deputowanych na tę Izbę, która ma się znowu zebrać 31 Października.

NAJPÓŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

PARYŻ, *14 Sierpnia.* Prezes Bonaparte w podróży swojej wszędzie jest dobrze przyjmowany; wszakże nigdzie niemasz demonstracyj, któreby dowodziły żądania zmiany formy Rządu.

Eskadra Morza Śródziemnego przybyła do portu Cherbourg 10 b. m. Tym sposobem wiadomości, dane przez gazety Hiszpańskie, o popłynieniu tej eskadry do Ameryki, okazały się mylnemi.

Paryż, 15 Sierpnia. (Przez telegraf.) Dziś aresztowano w Paryżu Członków Komitetu socyalistowskiego — Ludwik Napoleon przybył do Lyonu; gazety bonapartystowskie donoszą, że był zimno przyjęty. Miała miejsce demonstracya republikantska.

ATENY, *6 Sierpnia.* (Depesza telegraficzna.) Król zapowiedział bliski swój wyjazd. Pod niebytność J. K. Mości rządzić będzie krajem Regencya, złożona z Ministrów, pod prezydencyą Królowej. Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości usunęli się; P. Deliani mianowany został Ministrem Spraw Wewnętrznych i powierzono mu tymczasowo portfele Skarbu i Wyznań.

LONDYN, *13 Sierpnia.* Wczora w Izbie Gmin bill mający na celu poskromienie przestępstw w Irlandyi został ostatecznie przyjęty.

AMERYKA. *New-York, 31 Lipca.* Senat odrzucił bill o niewolnictwie.

Prezes oświadczył, że we względzie obcych Mocarstw zamierza zachować najściślejszą neutralność.

CHINY. Podług depeszy telegraficznej, otrzymanej w Trieście, zawierającej nowiny z Hong Kong po 22 Czerwca, nowy Cesarz Chiński wydał rozkazy, iżby chrześcianie byli tolerowani w całém Państwie Chińskiém.

(Journ. de S. P. Psz. Półn. R. I.)

ROZMAITOŚCI.

POGLĄD NA FABRYKACYĄ CUKRU Z BURAKÓW.

(Ciąg dalszy, patrz № 56.)

Wapno łącząc się z cukrem w podniesionej temperaturze, zamienia go w cukier niekrystaliczny.

Ponieważ zaś sok po defekacyi zawiera w sobie mnóstwo wody, którą trzeba za pomocą ewaporacyi wypędzić, a więc długiemu działaniu gorąca zostawić podczas której to operacyi wapno ma czas zamienić, cukier częścią w niekrystaliczny, częścią zaś zupełnie w inne ciała, które potém w melasach znajdujemy. Pozostałe zaś w cukrze krystalicznym daje nam barwę szarawą, i cukry przewapnione nigdy się nie wybielą.

Starano się więc, kiedy już nie można bez wapna się obejść, oczyściwszy niém sok, ile możności najprędzej i najzupełniej pozbyć się go. Używano do tego z początku kwasu siarczanego, dopiero po odkryciu własności węgla zwierzęcego, przez p. Figuier z Montpellier 1811 roku, na sok burakowy zaczęto zarzucać kwas siarczany i cedzić sok przez kość paloną.

Węgiel zwierzęcy jest przekwaszonym fosforanem wapna, między którego porami bardzo drobno podzielony znajduje się węgiel.—Kwas fosforowy, który jest w nadmierze, łączy się w czasie cedzenia soku z wapnem, uwalnia od niego cukier, zaś mocno podzielony węgiel zabiera w siebie barwniki, i lotne, nieprzyjemny zapach sokowi dające ciała. Od czasu użycia węgla zwierzęcego, fabrykacya prawdziwie żyć zaczęła. Cały postęp od roku 1811 do dzisiaj, postęp chemiczny, na coraz lepszém i praktyczniejszém użyciu węgla zwierzęcego zależał.

Fabrykacya też tego tak dzielnego czynnika jest ściśle połączoną z fabrykacyą cukru, powiemy o niej to tylko co najnowszego w tym względzie do powiedzenia będzie.

Kość, garnki, patrony czyli cylindry, kość palona parą p. Violette. Palenie czyli właściwiej sucha dystylacya kości

zwierzęcej odbywa się rozmaicie. We Francyi prawie wszędzie w garnkach żelaznych, w Rossyi palą kość surową w garnkach, a starą w patronach czyli cylindrach blaszanych.

Silono się osobliwie w Niemczech nad wynalezieniem pieca, któryby nieustannie bez wyzięblenia go mógł być kośćmi naładowywanym i wypróżnianym. Były to cylindry z zasuwkami, wmocowane w piec prostopadle lub ukośnie, lecz dotąd przebiegając niemieckie i francuzkie fabryki, nigdzie nie znalazłem pochwały, mało gdzie ich użycie.

Do przepalenia nowej kości zawsze tedy garnki żelazne, do odświeżenia już używanej kości, patrony czyli cylindry blaszane są powszechnie używane.

Dwa mało dotąd jeszcze znane sposoby są:

Piec z gliny porcelanowej, zmięszanej z utartą na mąkę starą paloną gliną (chamautte), jest w fabryce węgla zwierzęcego w Neustadt między Berlinem a Szczecinem, należącej do rafineryi berlińskich bankierów pp. Szikler. Składa on się z dwóch prostopadłych czworobocznych kanałów z pomienionej gliny, opatrzonych u góry i u dołu zasuwkami z lanego żelaza, wspartych na mocném sklepieniu. Między temi dwóma kanałami jest ognisko, z którego płomień, prowadzony na około obudwóch kanałów, rozpala je do czerwoności.

W tak urządzonym piecu wypalają dziennie 75 cent. surowej kości; w drugim zaś kanale przepalają niezmierną ilość odświeżonej.

Piec ten wielką przedstawia korzyść, iż pracuje ciągle rok cały, a pęknięcie kanału porcelanowego naprawia się zasmarowaniem taką samą massą; może tedy trwać ciągle lat kilka. Kość w nim wypalana jest tak dobra, jak palona w garnkach lub cylindrach.

Drugim najnowszym i najpraktyczniejszym, dopiero w jednej fabryce p. Perier w Passy pod Paryżem, zaprowadzonym systemem, jest wypalanie kości za pomocą do czerwoności rozgrzanej pary. Pierwszą myśl do tego wzięto z nieocenionych doświadczeń p. Violette, Dyrektora prochowni rządowej w Esquerdes we Francyi. Zaczął on palić drzewo na węgiel do robienia prochu strzelniczego, później zaś wykonał piękne doświadczenie co do wypalenia gipsu rozgrzaną parą.

Derosne i Cail, mechanicy paryzcy, zastosowali ten sposób do palenia kości.

Dwa cylindrowe piece, stojące obok siebie, składają ten apparat: w pierwszym umieszczone są żelazne lane rury, przez które z kotła parowego przepędza się para, a które wystawione są na działanie mocnego ognia.

Drugi piec ma w sobie zamurowany cylinder żelazny, szczelnie u góry i u dołu zasuwkami zamknięty. Cylinder ten oparty stoi na sklepieniu, i spodnia zasuwka jego wystaje pod sklepieniem, ażeby wypaloną kość w podstawione naczynie można wysypać. U góry rura żelazna przechodzi górną zasuwką i kończy w połowie wysokości cylindra, a kommunikuje z rurami osadzonemi w piecu pierwszym. W nałożony piec nową lub starą kością i zamknięty, puszcza się para rozgrzana do czerwoności, która kość przepala, zaś gazy rozwijające się mają ujście do komina.

Wysokość temperatury rozgrzanej pary dochodzi się za pomocą topliwości cyny, i wtedy dopiero para rozgrzana puszcza się między kość, kiedy rura, prowadząca ją z jednego pieca do drugiego, jest w stanie przytkniętą cynę roztopić.

Odświeżanie kości za pomocą kwasu wodochlorowego czyli kwasu solnego (acide muriatique) jest dzisiaj rzeczą tak powszechną, że o tém o tyle tylko wspomnę, o ile praca ta niepotrzebnie skomplikowaną przez mechaników została.

Machiny do użycia kości zaczynają zastępować szeregiem kadzi drewnianych, opatrzonych dwóma dnami, nad któremi zawieszona rynna nieustannie doprowadza im wodę ciepłą lub zimną, i bez pomocy ludzkiej, bez machin, znajdującą się tam kość zakwaszoną kwasem solnym należycie wymywa.

Trafia się często, iż pomimo największej pilności, najlepszych buraków, największej czystości około pracy, mimo dobrych kości, soki się mącą i fermentacya całą przebiega fabrykę.

Przyczyna tego może leżeć w kości, a mianowicie, jeżeli ta nie była po przepaleniu wysianą, albo też co najczęściej się trafia, prosto z pieca, jeszcze gorąca, nie wychłódłszy, nie oddawszy gazów, produktów spalenia, w filtr nasypaną została. Błędu tego fabrykanci niezmiernie się chronią.

(D. c. n.)

AKCYE.	Żądano po rubli srebrem.
Kompanii Rossyjsko-Amerykańskiej	250.
——— 1, Zabezpieczenia od ognia	595.
——— Żeglugi parowej	—
——— Wód mineralnych i sztucznych . .	—
——— 2, Zabezpieczenia od ognia	47.
——— Oświecenia gazem	68.
——— Przędzalni bawełny	325.
——— Zabezpieczenia życia	82.
——— Carewskiej fabryki perkalów. . . .	95.
——— Carskosielskiej drogi żelaznej . . .	73.
——— Zastawu rzeczy wielkiej objętości .	—
——— Rossyjskiej, zabez. żeglugi morskiej i rzecznej	69.
——— *Salamandry*, zabezp. od ognia . .	390.
——— *Nadieżda*, zabez. żeglugi	98½.
——— Zakładów Suksuńskich.	—

Позволяется печатать. 10 Августа 1850 года. *Ценсоръ И. Срезневскiй.*
W DRUKARNI WOJENNEJ.